(A) برخه د میوې د یوه باغ یا بڼ منځته راوړل

دوهم لوست یا درس: د مغزلرونکو او میوو د ونو ټاکنه او خښول یا کرل.

اصطلاح ګاني

- ګرده ورکونکی
- مورنۍ پایه
- سیلف فروت فول(هغه نبات چي د خپلې ګردې پواسطه میوه تولیدوي)
- خپل په خپله د ګردې شیندل یا ګرده افشاني
- سیلف سترایل(هغه نبات چي د میوي تولید په ډیري کمې اندازې سره کوي)
- نشیب
- تاپ ور کینګ(د پیوند کولو سیستم)
- غیر خودی د ګردې شیندل یا ګرده پاشل
- کراس ان فروت فول(د میوې د تشکیل هغه کړنلاره چي د ګردې د شیندلو پواسطه صورت نه نیسي)
- کلتیوار
- پیوند وهل یا پیوند کول
- اینتر استرایل(هیڅ یو له دي دوه ورایتیو یا نوعو څخه یو بل نه القاح کوي)
- نیماتود
- ګرده افشانی یا د ګردې شیندل

١. یو باغ یا بڼ هغه محال یا وخت غوره او بهتر وي چي د هغې د کرنې محل یا ځآی ښه او عالی وي.

الف) هر کله چي د یوه باغ یا بڼ د منځته راوړلو لپاره ځمکه انتخابوۍ یا ټاکۍ، نو غوښتل شوی یا مطلوب ځمکه له هغه ځمکې څخه عبارت ده چي د خم او پیچ لرونکی وي او لوړه واقع وي.

١.دا حالت دي ته اجازه ورکوي چي یخه هوا د یخنۍ په موسم یا وختونو کي ښکته نقطو یا ځایونو ته جریان وکړي.

الف) یخه هوا د په نسبي توګه ګرمې هوا ته د زیات یا ډیر وزن لرونکی ده او ښکتنۍ لوری ته په ټیټو لوړوالو کي جریان کوي.

٢.متراکم لرګی او یا هم تپي او غرونه هم د یخې هوا بندونکي دي یعني یخه هوا بندوي.

٣.هغه سمتونه یا طرفونه چي په مستقیمه توګه پورته لورو ته او یا هم د تپې له تیغې پوري مربوط دي ممکن چي د زیات باد لرونکي وي او د ژمې په موسم کي د یخې هوا لرونکي وي.

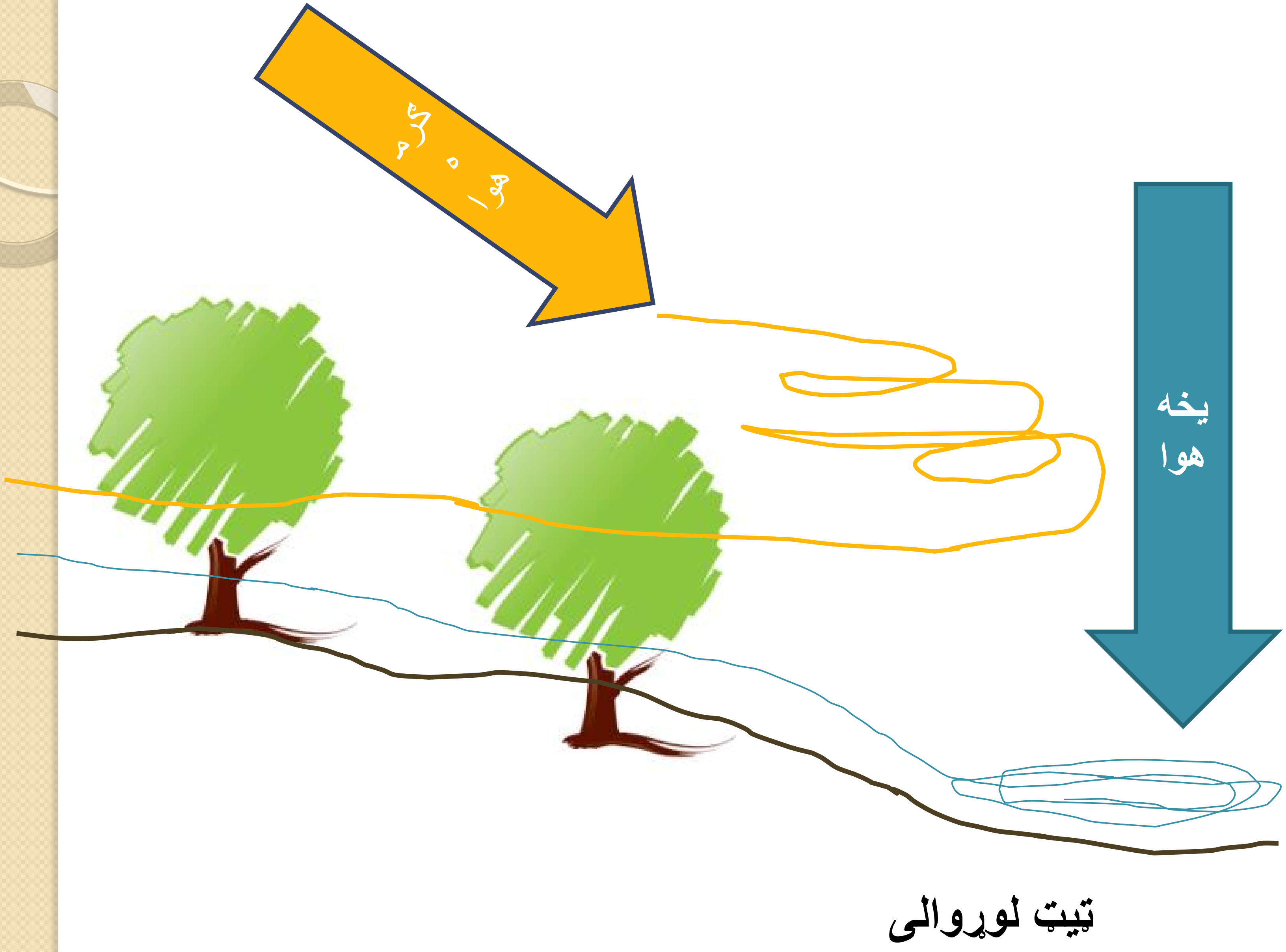
ګرمه هوا
یخه هوا
تیټ لوړوالی

ب)نشیب او د نشیب یا مایل والی لوری هم په هغه وخت کې چي د باغ یا بڼ لپاره ځآی ارزیابي کیږي مهم او ضروري وي.

١. د جنوب په لوری یا سمت باندې نشیب یا مایول والی د پسرلی په جریان کي په چټکۍ سره ګرمیږي نو په دي بنا د هغې برخلاف هغه نشیب چي د شمال په لوری واقع وي هغه صحیح دی.

٢. د نشیب یا مایل والی درجه کولی شي چي د باغ یا بڼ په محل باندې د اثر درلودونکی وي.

الف) غوښتل شوی یا مطلوب نشیب یا مایل والی په حدود د ٤-٨ فیصدو کي وي.

د نشیب یا مایل توب اندازه په داسې توګه محاسبه کیږي چې د ځمکې د لوړوالی اندازه په پورته شوی فاصلې په اندازې باندې تقسیمیږي او محاسبه یې صورت نیسي. د مثال یا بیلګې په توګه د دیرش(۳۰) مترو په اندازه فاصله کې ځمکه ۱،۵ متره پورته شوی ده نو په دې بنا د هغې نشیب یا مایل والی مساوی دې په

۱,۵/۳۰=۰,۰۵×۱۰۰= ۲۵

یعنی نشیب یا مایل والی مساوی شو په ۲۵ فیصدو سره.

ب) تند نشیب یا مایل والی حاصل له ستونزې یا مشکل سره مخامخ کوي.

ج) د تندو نشیبونو یا مایل والو ښکنی قسمت یا برخه ځنی وختونه ډیر زیات حاصل ورکونکی وي.

١. په زیاتې اندازې سره فشار د خاوري په مخ باندې کولی شي چې د ونو د نمو قدرت د میوې د تولید لپاره په مصرف ورسوي.

ج) لکه څرنګه چي په مخکنی لوست یا درس کي ورڅخه بحث وشو،د خاوري نوعه او د هغې نم ویستنه ډیره مهمه ده چي باید کتنه ورڅخه وشي.

۱.د مغزلرونکو او میوو زیاتره وني د لوم خاوري سره نم ویستلی شوي دي چي کمه ترکمه د ۱ نه تر د ۱،۲۵ مترو پواري د ژوروالی لرونکي وي ورته ضروت یا اړتیا شتون لري.

الف)هغه خاوري چي نم یي په ښه او غوره ډول سره ویستل شوی وي کولی شي چي د ژورو خاورو څخه برتري یا غوره والی ولري.

ب) پورتنی قسمت یا برخه یا د تپو تیغه د تخریباتو یا ایروژن په سبب کولی شي چي د سطحي خاورو یا لږو ژور خاورو درلودونکي وي.

۲.د میوي وني کولی شي چي په هغه خاورو کي چي پي ایچ pH یي ۶-۶،۵ وي په ښه او غوره ډول سره نمو وکړي.

الف) له دي اندازې څخه پورته او یا هم ښکته واقع شوي سطحي کیدلی شي چي تغذې د قلت یا کموالی سبب شي.

۲. هرکله چي د باغ يا بڼ د انتخاب يا ټاکنې لپاره مناسب محل وټاکل شو نو دي ته اړتيا يا ضرورت دى چي ځمکه اماده کړى شي.

الف) له خاوري څخه دي يو ټسټ يا معاينه صورت ونيسي ترڅو چي د خاوري حاصل ورکول مشخص يا وټاکل شي.

۱.محلي يا ځآيي د ترويج د زده کړى ځآى د خاوري د ټسټ منابع يا امکانات لري ترڅو چي خاوره ټسټ کړل شي او يا کيدلى شي چي يوه بسته(کيټ) د خاوري له ټسټ څخه د زراعينو پواسطه و پيرودل شي او ټسټ پري اجرا کړل شي.

۲.که چيري يو باغ چي زوړ وي د يوه نوى باغ پواسطه عوض کړل شي، د خاوري نمونه يا بيلګه د ريښو د له منځه وړلو څخه وروسته په هغې اندازې سره چي ممکن وي بايد تهيه کړئ.

ب)که چیري ځمکه د باغ یا بڼ د منځته راوړلو لپاره اماده کیږي او دا ځآی پخوا د حیواناتو یا څارویو د څړ ځای وو نو باید چي نوموړی ځآی د نیماتود له نقطې نظره ټسټ یا معاینه کړل شي.

١.نیماتود یو وړوکی چیبجی دی چي د نباتاتو د ریښو نه په تغذیه کولو سره هغوي متضرره کوي.

٢. د ترویج محلي یا ځآیي نماینده ګان، د معاینې یا ټسټ د اجرا کولو منابع یا زیرمي په

ج)له دي څخه وروسته چي يوه مزرعه له مزروعي نباتاتو او يا هم څړځاى قلبه کيږي. او مخکې له دي څخه چي اخري عمليات په ځمکه باندې يا هم ليول کاري صورت نيسي،نو بايد چي يو ټسټ سرته ورسيږي.

۳. هرکله چې د میوې یا مغز لرونکو یوه ونه ټاکل کیږي، نو یو زیات شمیر عوامل او فکتورونه شتون لري چې باید په نظر کې ونیول شي.

الف) **جسامت یا سایز:**

۱. د میوه جاتو او مغز لرونکو ونې کومې چې ډیرې د غټ سایز لرونکې وي او یوه زیاته فضا یې اشغال کړې وي کولی شي چې راشنه شي.

الف)ځنې له ونو څخه د کلتیوار دوه مختلفو نوعو ته اړتیا یا ضرورت لري ترڅو دا وکولی شي ګرده وشیندي او میوه تولید کړي.

ب) د میوې غټې ونې زیاته میوه تولیدوي ولې د حاصل اخستل او د هغوي ښاخ پرې کول مشکل او ستونزمن کار وي.

۲. د میوو د ونو مختلف جسامتونه په لاس کې وي.

الف)ونې د لنډ قد سره د ۲،۵-۳ مترو پورې د لوړوالی په تګلارې سره.

ب) ونې د نیمه لنډ قد په تګلارې سره ۳،۵-٦ مترو په لوړوالی سره.

ج)ونې له ۹ مترو نه په زیات لوړوالی په تګلارې سره.

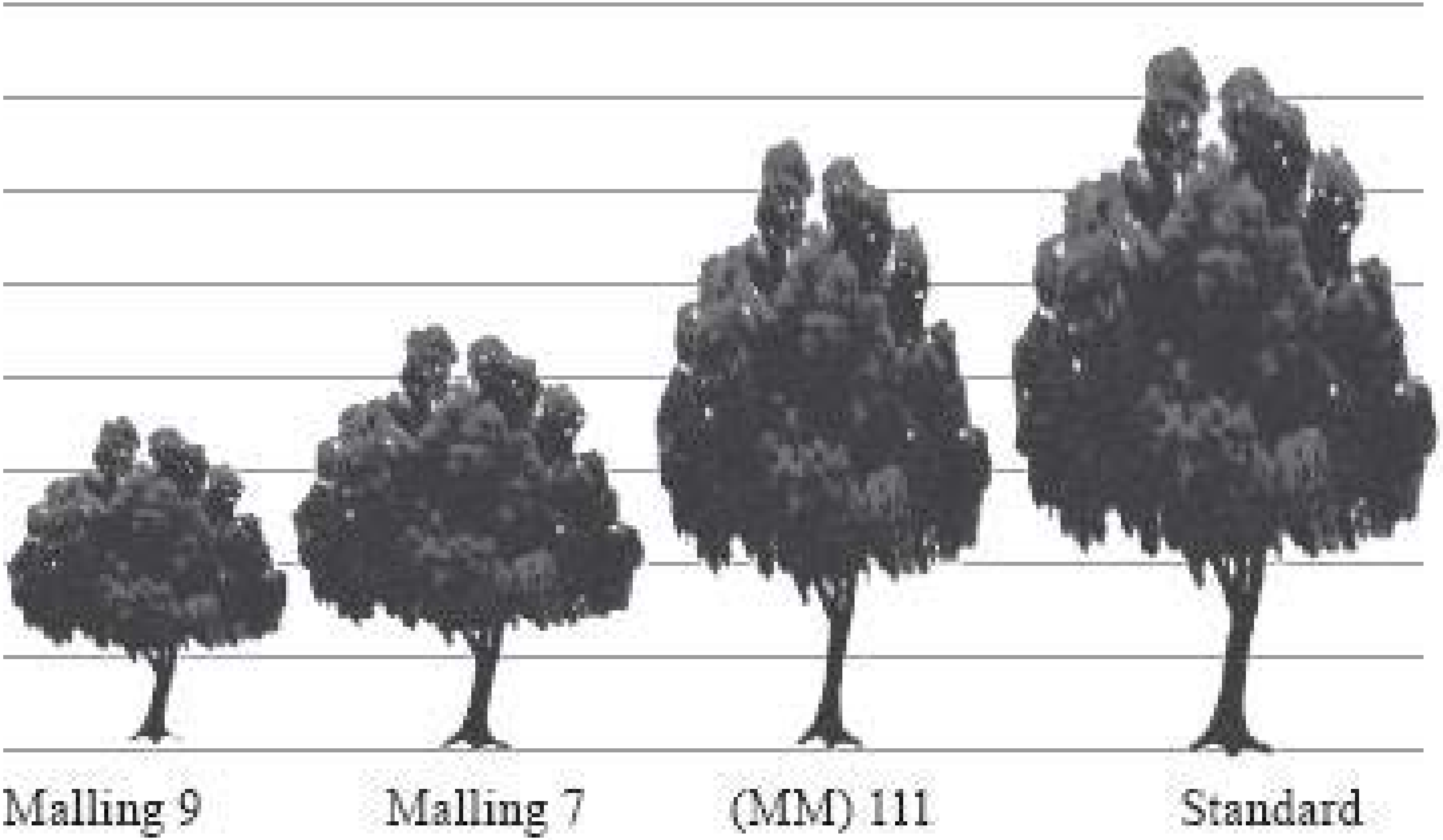

Figure 1. Effect of different dwarfing rootstock on the same apple variety.

ب)کلتیوار

۱.له یو اخستلی شوی نبات څخه عبارت دی چې له یوې وحشي نوعې څخه وي او د ځنیو خصوصیاتو په دلیل لکه د ناروغیو په وړاندې مقاومت او د میوې د جسامت له نګاه څخه کښت یا کرل کیږي.

۲. د مغز لرونکو او میوه جاتو د کلتیوارونو مختلف په سل ګونو نوعې شتون لري.

۳. منظور شوی کلتیوار د محلي د نمویي شرایطو لاندې له عالی یا لوړ اعتماد څخه برخوردار وي.

ج)مورنۍ پایه

۱. د میوې د ونو تقویه د لنډ قد لرونکو ورایټیو په شان چي د پیوند(ګرفتینګ)پواسطه منځته راغلي وي.

الف) مورنۍ پایه له یو صحت مند نبات څخه عبارت ده چي د پایي یا قاعدې په خاطر دیوه ساین د پیوند کولو لپاره په کار وړل کیږي.

الف) پیوند کولو کولی شي د میوي جسامت او د هغې مقاومت د ناروغیو په مقابل کي زیات کړي او په ځنیو کي د میو په څو نوعو کي کولی شي په یوه ونه کي تولید کړل شي.

ب)مورنۍ پایه د ونې جسامت مشخص کوي.

الف)که چیري مورنۍ پایه د لنډ قد نوعې څخه له یوه معیاري ساین سره پیوند کړل شي. نو لاسته راغلی ونه به د لنډ قد درلودونکی وي.

د) گرده افشانی یا د ګردې شیندل

۱ .ګرده افشاني عبارت ده له د ګردې د دانې انتقال څخه له انتېر(په ګل کي د تذکيري د الي له يوي برخي څخه) نه ستېيګما(په ګل کي د تانيث الي يوې برخي)ته.

۲. د ميوي هره نوعه باغ او ځني وختونه مشخصي نوعي د ميوو د باغونو يا بڼونو په داخل کي ميوي د ګردې مختلفو شيندنو ته اړتيا لري.

الف) په کراس پولنیشن کي یا غیر خودي ګرده افشانۍ کي د دوه نوعو یا دوه وراټیو په منځ کي د ګردې انتقال ته اړتیا موجوده وي.

ب)سیلف پولینیشن یا خپل په خپله ګرده افشاني د ګردې له انتقال نه عبارت ده چي د یوه واحد نبات په داخل کي وي یا هم د نباتاتو په عین نوعو کي وي.

ج) سیلف سټرایل نباتات یا خپل شنډ شوی له هغه نباتاتو څخه عبارت دي چي ډیره کمه میوه تولیدوي.

د)سیلف فروت فول له هغه نباتاتو څخه عبارت دي چي میوه د خپلو ګردو پواسطه تولید کوي.

و)کراس انفروت فول له هغو نوعو یا ورایټیو څخه عبارت دي چي د غیر خودې ګرده افشانۍ پواسطه میوه نه تشکیلوي.

ه)اینټر استرایل په دي میتود کي هیڅ یو له دوه نوعو څخه یو بل نه القاح کوي.

۳. د میوي د تشکیل د اطمنان په خاطر، د ګرده افشانۍ ضروریات یا اړتیاوي هریو له دي نوعو څخه باید له کرنې یا کښت څخه ترډمخه تشخیص کړل شي.

۴. د میوو مختلفي نوعي کولی شي چي په عین نبات باندې د ټاپ ورکینګ د پروسي په طي کولو سره پیوند کړل شي.

الف) په ټاپ ورکینګ کي د منې په یوې ونه کي ، د ۱۵-۲۰ سانتي مترو پوري ټوټي یا برخي له وړو ښاخونو د منې له یوې نوعې څخه د بلي منې په نوع کي په اخري یا انتهایي ښاخونو باندې د کلیفت پیوند کیږي.

۵. د ځمکې اماده کول او مناسبو ونو انتخاب یا ټاکنه په دي اندازې سره مهم دي چي د یوه باغ یا بڼ طر حه چي څومره مهم دي.

الف) په زیات شمیر سره ممکنه طرحې د یوه باغ یا بڼ د منځته راوړلو لپاره شتون لري او ځني وختونه د دي باغونو تنظیم د ونو د نوعو او شمیر پوري تړاو لري کومي چي کرل کیږي .

۱.د تجارتي باغونو په عملیاتو کي د ونو د تنظیم یوه معمولي نوعه عبارت ده له د یوي ستنې له خښولو نه یا د ګردې ورکونکو ونو له خط څخه(هغه ونې چي ګرده تولیدوي) د څلورو اصلي ستونونو په منځ کي وي.

۲. د ونو جسامت هم په فضا او د ونو په تنظیم باندې اثر لري.

۳.لنډ قد لرونکي وني او نیمه قد لرونکي پنځه وني په یوه ستون کي ځای نیسي او یوه بل خط یا ستون ته د تردید باعث ګرځي.

ب) د اصلي نوعو د ګردې ورکونکو ونو په منځ کي اعظمي حد فاصله ۱۵ متره وي.

۱.د دوه ونو په منځ کي فاصله بايد چي د وني د پوخوالی د جسامت په بنا سره تعين يا وټاکل شي.

۲. د ونې د پوخوالی د جسامت د مشخص کولو لپاره له هغه زراعينو څخه چي وني په لاس راوړي پوښتنه يا سوال وکړئ.

ج)بايد د وخت څخه دمخه يا مخکې تر مخکې يو پلان جوړ کړل شي ترڅو چي د ونو په منځ کي فاصلي مشخصي کړي.

۱.د کاغذ پرمخ د پلان ليکل د ونو لپاره د چټکي کرنې او موثري کرنې لپاره زمينه برابروي.

۲.له وخت تردمخه پلان(مخکې ترمخکې) به ديد قدرت راکړي ترڅو چي کندي په درست ډول سره سره ژوري کړی شي او په کامله توګه د ونو د کرنې لپاره په لاس راوړل شي.

۵. هرکله چي پلان جوړ کړل شو او وني په لاس کي واقع شوي، نو هغوي دي ته اړتیا لري چي په دستي ډول سره وني کښت کړي.

الف)د میوي وني کولی شي چي په پسرلی کي ژر محض د ځمکې د حرارت په کافي اندازې ګرمیدنې سره وکرل شي.

ب)د کندو ژورول چي په کافي او مناسبي اندازې سره پراخه او ژوري وي ترڅو چي ریښي په ازادانه ډول سره په غیر تاو خوړلو نه په خپلو اطرافو کي د کندې په داخل کي ځای ونیسي.

۱. هرکله چي ريښي په خپلو اطرافو کي سره تاو وخوري او په نمو باندې پيل وکړي هغوي د ونې عاقبت چوکـ(و دندو يا وظيفو مشکل) کوي او د لږ حاصل ورکول او ونې د مړينې سبب کيږي.

۲. د هر نوعه ماتو شوو ريښو نه پيوسته کول.

۳.که چيري ونه پيوند کړل شوی وي نو پيوند شوی قسمت يا برخه بايد کم ترکمه ۵ سانتي متره د ځمکې له سطحې نه پورته وي.

۴.که چيري ونه په ډير زياتي اندازې ژوروالی سره خښنه کړل شوي وي نو پيوند شوی قسمت يا برخه دي د خاور لاندې ځای ونيسي د ساين نوعه به د ريښي تشکيل وکړي او ونه به يوه معياري جسامت لرونکی ونه باندې تبديله کړل شي.

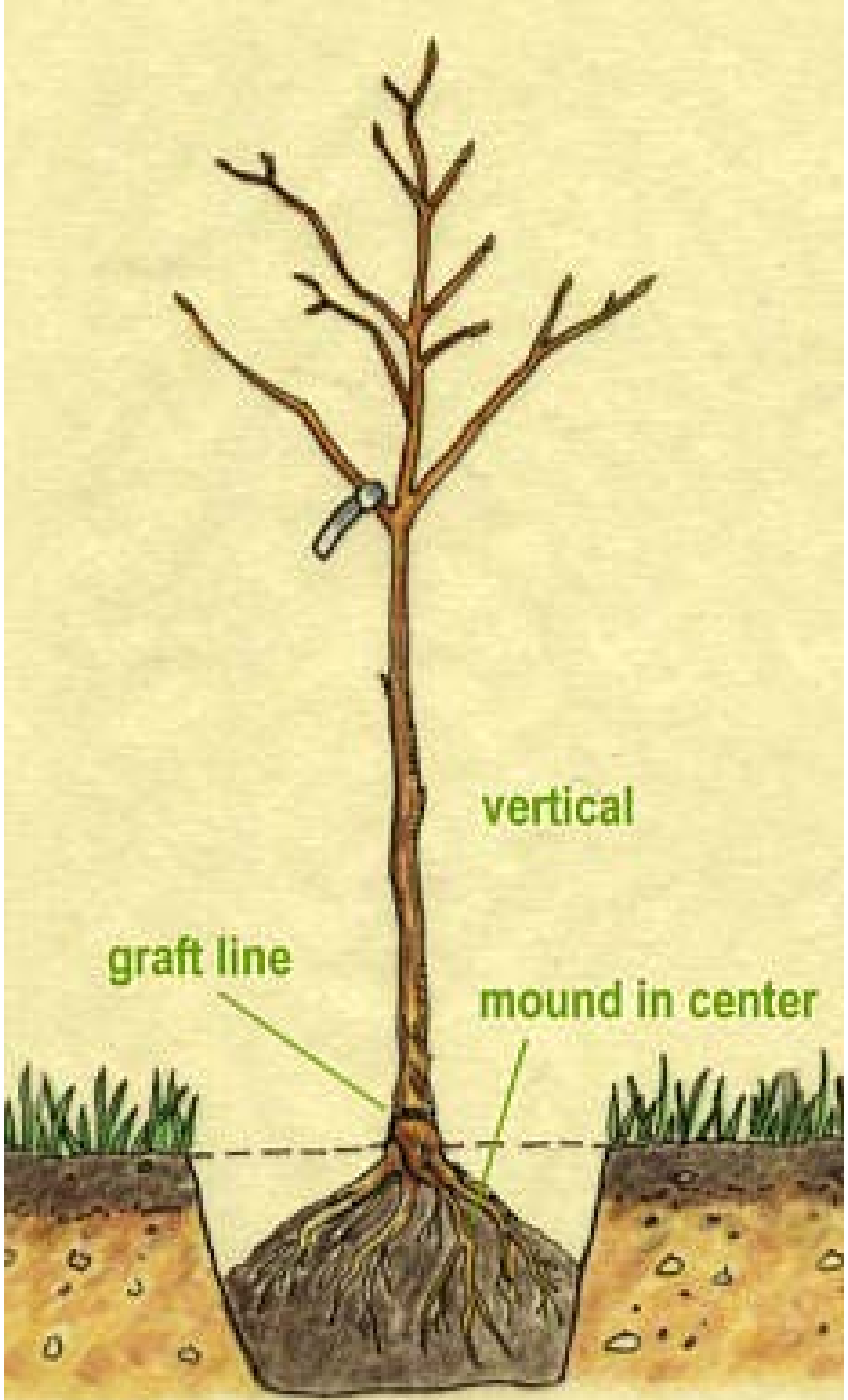
vertical
graft line
mound in center

ج) هرکله چي کنده ژوره کړل شوه نو د مورد نظر وړ ونې ته په هغې کې ځای ورکړئ. او یوازې خاوري او پاکې اوبه باید په کنده کي واچول شي او هغه ډکه کړئ.

١. په هغه صورت کي چي خاوره اصلاح ته اړتیا ولري، نو یوه اندازه ذغال په کنده کي واچوئ ولي سره یا کود باید استعمال نه کړل شي.

٢. د سري یا کود له حد څخه زیات استعمال په وړو ونو کي ریښي سوځوي او یاهم د ښاخ او پاڼو د ولویدو سبب کیږي.

٣. مخکې له دي څخه چي کنده په بشپړ ډول سره ډکه کړل شي نو د ونې له مستقیمي ایښودنې څخه اطمنان حاصل کړئ.

د)له دي ځخه وروسته چي ونه خښنه کړل شوه نو خاوره په ملايم صورت سره د پښنو پواسطه ورته يو څه فشا ورکړئ او د ۲۰ ليترو په اندازې سره ورته اوبه علاوه کړئ.

و) يو ځلی چي ونه خښنه کړی شوه نو هغه اساسي ځارنې ته اړتيا لري.

۱. فعاليتونه لکه پيوند کول، ښاخ پري کول او د حاصل اخستل د وروستيو درسونو يا سبقونو پواسطه توضيح او روښانه به شي او په پراخه پيمانې سره د ونو او د باغونو د صحت لپاره مهم وي.

بیا کتنه/خلاصه یا لنډیز

۱.د هغه فکتورونو تشریح او روښانه کول چې د باغ یا بڼ د ځآی یا محل په ټاکنه باندې کوم تاثیر ونه لري.

۲. د ونو د کښت یا کرنې په موخه د باغ یا بڼ د ځآی یا محل او خاورې د اماده کولو د میتودونو تشریح او روښانه کول.

۳.د هغه عواملو تشخیص کول چې د مغزلرونکو او میوو د ونو د کلتیوارونو په ټاکنه یا انتخاب کې شامل وي.

۴.د یوه باغ یا بڼ د لی اوټ (دورنما یا منظره) د پروسی یا پړاو تشریح او روښانه کول.

۵. د مغز لرونکو او میوه جاتو یا میوو د کرنې یا کښت کولو د تخنیکونو یا تګلارو تشریح او روښانه کول.